

Stručni skup

Hrvatsko zborsko pjevanje jučer i danas

Okrugli stol

u povodu 155. obljetnice
Prvog hrvatskog pjevačkog društva

Zora – Karlovac

23. studenoga 2013.
Zorin dom, Karlovac

Organizator skupa i okruglog stola

Hrvatska udrug zborovođa

– Međunarodni zborski institut –

u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje i PHPD Zora

Teme predavanja su hrvatska zbarska glazba i zbarsko pjevanje sa sljedećih stajališta:

- muzikološkog
- etnomuzikološkog
- autorskog
- izvedbenog
- društvenog
- odgojnog
- izdavačkog
- medijskog
- organizatorskog
- sakralnog
- i drugih.

Stručni odbor

ANITA GERGORIĆ, Agencija za odgoj i obrazovanje

ROZINA PALIĆ-JELAVIĆ, Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU

BOJAN POGRMILOVIĆ, GŠ Vatroslava Lisinskog – Zagreb; Hrv. udruga vokalnih pedagoga

SNEŽANA PONOŠ, XVI. gimnazija – Zagreb

BRANKO STARC, Umjetnička akademija – Split

VLADAN VULETIN, Filozofski fakultet – Split

Organizacijski odbor

Branko Starc (predsjednik), Bojan Pogrmilović, Tomislav Čekolj,

Anita Gergorić, Radmila Bocek, Srećko Klarić

Mjesto održavanja

ZORIN DOM, Domobraska 1, Karlovac

Subota, 23. studenoga godine 2013.

Predavači:

1. Diana Atanasov-Piljek
2. Radmila Bocek
3. Tomislav Fačini
4. Anita Gergorić
5. Heda Gospodnetić
6. Tatjana Merkl
7. Branislav Ostojić
8. Rozina Palić-Jelavić
9. Bojan Pogrmilović
10. Snežana Ponoš
11. Tomislav Seletković
12. Ivana Senjan
13. Branko Starc
14. Vesna Svalina
15. Zrinka Šimunović
16. Ankica Vujnović-Tonković

Sudionici okruglog stola:

1. Darko Čargonja
2. Tomislav Čekolj
3. Tomislav Fačini
4. Valerija Fischbach
5. Anita Gergorić
6. Tatjana Merkl
7. Bojan Pogrmilović
8. Snežana Ponoš
9. Ivana Senjan
10. Armando Slaviček
11. Branko Starc
12. Vesna Svalina
13. Srđana Vrsalović

Sudionici stručnoga skupa i okruglog stola

DIANA ATANASOV PILJEK

• UTJECAJ PJEVANJA NA NEKE ASPEKTE RAZVOJA DJETETA

Velika je uloga glazbe u životu djeteta. Glazba i njezino djelovanje iznimno su važni u psihofizičkom razvoju djeteta. Ona pomaže stjecanju obrazovnih i socijalnih vještina, aktivira tjelesnu memoriju, olakšava razvoj jezika, povećava zrelost za čitanje i sposobnost verbalnog izražavanja. Aktivno pjevanje poboljšava apstraktno mišljenje, motorički razvoj i tjelesnu koordinaciju. Pjevanje kao nastavna aktivnost važan je dio glazbene kulture svakog djeteta te znatno obogaćuje emocionalni život svakog učenika. Ono djeluje terapijski, opušta i motivira. Ako tomu dodamo odgojni element zajedničkog muziciranja i međusobnog poštovanja, možemo odgojiti samouvjerenu, tolerantnu i kreativnu mladu osobu spremnu uživati u zajedničkom muziciranju amaterskog zbora koja će se lakše nositi sa stresnom svakodnevnicom i sve većim zahtjevima europskog tržišta rada.

DIANA ATANASOV PILJEK rođena je 1963. godine u Zagrebu., završila je *V. gimnaziju* i srednju muzičku školu *Pavao Markovac* u Zagrebu i diplomirala na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji. Profesorica je glazbene kulture. Vodila je ženski vokalni ansambl OKUD-a *Trešnjevka* i pjevački zbor *Đačkog doma* u Opatijskoj, zatim veliki i mali pjevački zbor, mlađi tamburaški orkestar, orkestar melodika i mješoviti orkestar u osnovnim školama (*M. Gupca*, *Dr. Ivan Merz – Zagreb*), mješoviti pjevački zbor *Centra za kulturu i umjetnost* u Križanićevoj te onaj Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Predaje na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu i bila je više od sedamdeset puta mentorica maturantima i diplomantima. Polaznica je doktorskog studija UF-a u Zagrebu. Pjevala je i dirigirala je na desetak objavljenih CD-a, a neke je i uredila. Autorica je triju osnovnoškolskih udžbenika za glazbenu kulturu te priručnika za učitelje. Objavljuje znanstvene članke u relevantnim časopisima te aktivno sudjeluje na međunarodnim kongresima. Dobitnica je više nagrada i organizatorica triju međunarodnih glazbenih simpozija.

RADMILA BOCEK

PRVO HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO ZORA

Prvo hrvatsko pjevačko društvo *Zora* osnovano je 1858. godine. Istaknimo da je nastalo u teškom političkom i socijalnom razdoblju te da se u Karlovcu njegovim osnutkom želio razbuditi i potaknuti narod. Bio je to prvi registrirani pjevački zbor u Hrvatskoj i prvi put je u nekom nazivu upotrijebljena riječ HRVATSKA. U čast zboru 1892. godine izgrađena mu je zgrada – *Zorin dom*. Zlatno je razdoblje zbora bilo tridesetih godina pod vodstvom Davida Meisla kada je nastupao diljem Europe te je 1935. godine u Bruxellesu bio proglašen najboljim europskim amaterskim pjevačkim zborom. Osamdesetih godina 19. stoljeća pjevačko društvo *Zora* profiliralo se kao nezaobilazna karlovačka institucija i postalo nositelj kulturnog života. Nakon dolaska komunističke vlasti 1945. godine PHPD *Zora* prestao je djelovati. Zaslugom karlovačkih domoljuba i prof. Ratka Pogačića 1978. godine počeo je ponovno djelovati. Nakon što je Hrvatska postala neovisna, *Zora* je zasjala punim sjajem.

RADMILA BOCEK diplomirala je solo pjevanje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u razredu prof. Zdenke Žabčić-Hesky. Za ulogu *Suzane* u Mozartovoj operi *Figarov pir* dobila je 1991. godine *Rektorovu nagradu*. Kao studentica pjevala je još *Janicu* u *Božićnoj priči* R. Matza te ulogu *carske pjevačice* u Šoljanovoj drami *Dioklecijanova palača* u zagrebačkom HNK u te *Esmeraldu* u *Prodanoj nevjesti* B. Smetane. Nastupala je i u *GK Komedija* u Zagrebu u operetama F. Albinija. Od 1992. članica je *Zagrebačkoga opernog studija* s kojim je nastupala

diljem Hrvatske. Od godine 2000. članica je osječčkoga HNK gdje pjeva *Maricu* u *Barunu Trenku*, *Carolinu* u *Tajnom braku* D. Cimarose, *Lisu* u *Sonnambuli* G. Rossinija te *Susanu* u *Figarovu piru*. Od 1994. radi kao profesorica solo pjevanja u Glazbenoj školi u Karlovcu. Od 2009. dirigentica je karlovačkog PHPD-a *Zora*. Usavršavala se u Brnu (Češka) kod profesora Pavela Kamasa i završila je Školu za zborovođe pri Vokalnoj akademiji.

DARKO ČARGONJA

Rođen je godine 1965. godine u Rijeci, gdje završava osnovno i srednje školovanje, a zatim se upisao na Pedagoški fakultet u Puli na studij glazbene kulture. Diplomirao je 1992. te stekao stručnu spremu sedmog stupnja i stručni naziv profesora glazbene kulture. Uz stalni posao profesora u školi vodi dva mješovita pjevačka zborova – *Josip Žeželić Nandov* iz Čavle i *Sloga* iz Hreljina, te limene glazbe *Spinčići* i *Marinići*, a ujedno radi i kao glazbeni urednik na Hrvatskom radiju – Radio Rijeci, dirigira na festivalima *MIK-a* i *Melodijama Kvarnera*, a bio je i član Vojnog orkestra HV-a. Povremeno je angažiran u orkestru HNK *Ivana pl. Zajca*. Od godine 1994. do 2004. radio je u Primorsko-goranskoj županiji kao pomoćnik pročelnika za prosvjetu i kulturu. Godine 2004. zaposlio se u ustanovi *Ivan Matetić Ronjgov* u Viškovu, a 2008. imenovan je njezinim ravnateljem. Godine 2011. pri ustanovi osnovao je, i do danas vodi, mešoviti pjevački zbor *Ronjgi*. Voditelj je aktiva zborovođa Primorsko-goranske županije.

TOMISLAV ČEKOLJ

Rođen je godine 1972. i aktivno se bavi glazbom još od osnovne škole. Vokalnu glazbu zavolio je kao član pjevačkih zborova. Godine 1994. postao je dirigent mješovitog zbora *Panis angelicus* iz Zagreba. Završio je Geodetski fakultet i *Školu za zborovođe* pri *Vokalnoj akademiji* u Zagrebu. Uz to se usavršavao kod raznih dirigenata. Sa zborom *Panis angelicus* osvojio je niz nagrada na natjecanjima (sedam zlatnih, šest srebrnih, četiri brončane nagrade i šest prvih nagrada publike te 2009. godine Grand prix na međunarodnom natjecanju *Lipanski zvuci* u Petrinji) u Hrvatskoj i inozemstvu. Dobitnik je i posebne nagrade kao najuspješniji dirigent na *Međunarodnom natjecanju zborova Harmonie Watzenborn-Steinberg* u Njemačkoj 2006. godine. Gostuje i kao dirigent drugih zborova. Također obnaša dužnost tajnika *Hrvatske udruge zborovođa* (www.tomislavcekolj.com).

TOMISLAV FAČINI

• OBRAZOVANJE ZBOROVOĐA NA AKADEMSKOJ I ALTERNATIVNOJ RAZINI – PROFIL, POTREBE I REALIZACIJE

U većini zemalja zborovođe se sustavno školuju. Kod nas to nije slučaj i zato je sve prepušteno improvizaciji pa uglavnom ovisi o sposobnostima pojedinca. Nastava je, i tada kada se održava (teoretski odjeli srednjih glazbenih škola i obilgatna/obvezatna nastava na Akademiji) nesustavna i bez pregleda i pristupa informacijama o tome koji su najvažniji parametri u obrazovanju zborovođe. Na temelju iskustava s različitim profilima zainteresiranih zborovođa, kao i onih koji su se za taj posao usput djelomice obrazovali jer nisu računali da će se time uopće baviti, analizirat ćemo česte manjkavosti naših zborovođa, usporediti sve to s drugim sredinama, vidjeti kako te manjkavosti utječu na našu zborsku scenu i predložiti institucionalne i alternativne oblike učenja i usavršavanja.

TOMISLAV FAČINI školovao se u Zagrebu, Milanu i Karlsruheu. Nastupao je na gotovo svim našim pozornicama te gostovao u Italiji, Bosni i Hercegovini, Austriji i Sloveniji. Osvojio je drugu i posebnu nagradu na *Pedrottijevu natjecanju* u Trentu. Predaje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Osim simfonijskih koncerata, ostvario je šest opernih premijera. Promotor je suvremene glazbe i ljubitelj stare. Ravnao je koncertima na *Glazbenim večerima* u sv. Donatu i bio šef dirigent orkestra HV-a. Snimao je s radijskim orkestrima u Ljubljani i Zagrebu te bio dirigent i komorni glazbenik na nekoliko nosača zvuka. Vodio je trinaest godina *Oratorijski zbor* crkve sv. Marka. Umjetnički je voditelj ansambla *Antiphonus*. Uz dirigiranje, bavi se aranžiranjem i skladanjem.

VALERIJA FISCHBACH

VALERIJA FISCHBACH diplomirala je na studiju glazbene kulture *Pedagoškog fakulteta* u Osijeku s diplomskom temom iz zborskog dirigiranja. Od godine 1992. zaposlena je u *Glazbenoj školi Franje Kuhača* u Osijeku kao nastavnica glazbeno-teorijskih predmeta. Od godine 2004. voditeljica je *Stručnoga vijeća učitelja glazbeno-teorijskih predmeta* na međuzupanijskoj razini, a godine 2011. promovirana je u zvanje *učitelja mentora*. Umjetnički ravna *Dječjim zborom starijeg uzrasta Glazbene škole Franje Kuhača*, a od godine 1996. i mješovitim zborom *HPD Lipa* iz Osijeka. S oba zbora nastupala je na brojnim domaćim i međunarodnim natjecanjima (Budimpešta, Riva del Garda, Prag, Malta, Graz, Venezia, Bratislava) na kojima je osvojila 30 nagrada, od kojih su 22 prve nagrade. Također je dobitnica posebnih dirigentskih nagrada na zborskim natjecanjima u organizaciji *Interkultur foundation Musica Mundi* u Budimpešti (godine 1999.) i na Malti (godine 2007.). Usavršavala se na brojnim seminarima kod eminentnih dirigenata (Igora Kuljerića, Klause-Jurgena Etzolda, Roberta Sunda i drugih). Od godine 2009. članica je Državnog povjerenstva *Glazbenih svečanosti hrvatske mladeži* u Varaždinu. Također, godine 2009. dodijeljen joj je strukovni naziv *maestre mentorice Hrvatske udruge zborovođa*.

ANITA GERGORIĆ

• GLAZBENE SVEČANOSTI HRVATSKE MLADEŽI

Glazbene svečanosti hrvatske mladeži naziv je državnog natjecanja pjevačkih zborova djece i mladeži Republike Hrvatske i sastavni je dio natjecanja i smotre učenika i učenica osnovnih i srednjih škola. Organizatori te smotre su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo kulture, Agencija za odgoj i obrazovanje, Varaždinska županija i Grad Varaždin. Ciljevi *Glazbenih svečanosti hrvatske mladeži* su poticanje djece i mladih ljudi na aktivno bavljenje glazbom, podizanje glazbene kulture i afirmacija glazbenog stvaralaštva, poticanje glazbenog stvaralaštva hrvatskih skladatelja te prikaz najuspješnijih pjevačkih zborova u Republici Hrvatskoj. Sudionici su zborovi osnovnih i srednjih škola iz cijele zemlje te ostali pjevački zborovi djece i mladeži, a raspoređeni su uzrastom u pet kategorija. Skladatelji koji su dosad pridonijeli bogatom opusu skladbi su: Adalbert Marković, Vlado Sunko, Davor Bobić, Sanda Majurec i Tomislav Uhlik. Skupno muziciranje omogućuje djeci socijalnu integraciju i pripadnost grupi, što pomaže razvoj njihove individualnosti i formiranje osobnosti.

ANITA GERGORIĆ, rođena Terlević, rođena je u Rijeci 22. 03. 1974., viša je savjetnica za glazbenu kulturu i glazbenu umjetnost. Osnovnu i srednju školu pohađala je u glazbenoj školi *Ivan Matetić Ronjgov* u Rijeci. Studirala je u Puli na Odsjeku glazbene kulture Sveučilišta u Rijeci. Autorica je zbirke pjesama za djecu *Vežički tići* kojoj je priložen i nosač zvuka pod istim nazivom. U razdoblju od 2001. do 2005. bila je članica riječke *ženske klape Luka*. Godine 2006. zaposlila se u *Agenciji za odgoj i obrazovanje* kao viša savjetnica za glazbenu kulturu i glazbenu umjetnost u Republici Hrvatskoj.

HEDA GOSPODNETIĆ

• ZBOR SLOBODA IZ ZAGREBA

Zbor *Sloboda* osnovan je 1872. kao prvo obrtničko društvo u Zagrebu. Od osnutka do danas djeluje pod pokroviteljstvom *Udruženja obrtnika grada Zagreba*. Najstariji je zagrebački zbor i jedan od rijetkih koji nije imao prekid u radu, pa neprestano djeluje već 141 godinu. Prošle godine je HOKUD *Sloboda*, pod ravnanjem Sebastiana Jurića, svečano proslavio 140. godišnjicu u Hrvatskome glazbenom zavodu. Osim kratke povijesti zbora i spomena na velike dirigente koji su njime ravnali, čut ćemo i o radu sa zborom, o aranžmanima za mješoviti zbor i iskustvima sa zborom *Sloboda*. Spomenut ćemo i dugovječni zbor *Lisinski* koji je 2010. svečano proslavio 100. obljetnicu.

HEDA GOSPODNETIĆ rođena je u Zagrebu gdje je završila Školu za ritmiku i ples, a na Muzičkoj akademiji studirala je na Teoretsko-pedagoškom odjelu, te dirigiranje i udaraljke. Magistrirala je solfeggio u Beogradu i diplomirala orgulje na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu. Predavala je glazbu i ritmiku na raznim školama. Više od trideset godina radi na Učiteljskom fakultetu gdje predaje glazbenu kulturu, metodiku glazbene kulture, gitaru i instrumentalnu pratnju s pjevanjem. Od 1971. bavi se zbarskim dirigiranjem – djeluje u vokalnom ansamblu *V. Lisinski* u kojem je osnovala *Renesansni ansambl* i *Canticum* koje vodi od osnutka, a uz to je u tom sastavu koreografinja, režiserka i pjevačica. Bila je korepetitorica i voditeljica i drugih zagrebačkih zborova. Tako je najdulje vodila HOKUD *Sloboda* u koji je došla kao pjevačica 1980., zatim je bila njegova dirigentica od 1994. do 2006., a nakon toga radila je kao korepetitorica i pjevačica. Za svoj rad dobila je mnogo nagrada, a ističemo one iz 2012.: nagradu *Hrvatske udruge zborovođa* i orden *Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića* koju joj je predao predsjednik Republike Ivo Josipović.

TATJANA MERKL

• VAŽNOST SPONTANOG POKRETA U ZBORSKOM PJEVANJU

Svaki zborovođa amaterskog zbora susreće se u radu s problemima usvajanja ritmičkih posebnosti kod djela pisanih u bržem tempu. Kako bismo što bolje riješili taj problem važno je posvetiti se pokretu koji je motiviran glazbenim doživljajem pojedinca i uklopiti ga u smislenu cjelinu manjeg ili većeg zbora, vodeći pritom računa o ukupnom dojmu tj. izgledu zbora. Ovdje ne govorimo o koreografiji, nego o spontanom pokretu, pokretu koji nam pomaže svladati metričke probleme, pokretu koji svi nosimo u sebi, a potrebno ga je osvijestiti i postaviti kao pomoć.

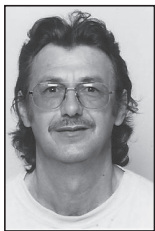

TATJANA MERKL osnovno i srednje glazbeno obrazovanje stekla je u GŠ *Ivana Matetića Ronjgova* u Puli, nakon čega se nastavila usavršavati na odjelu glazbene umjetnosti, VIII. ogranka odjela zagrebačke Muzičke akademije pri Filozofskom fakultetu u Puli. Od 1998. godine bavi se pedagoškim radom kao učiteljica klavira, solfeggia i solo pjevanja u OKUD-u *Istra*, a od 2006. do 2010. bila je voditeljica glazbenih djelatnosti. Sklada za instrumente, zborove i klape, a njezine skladbe s elementima istarske ljestvice objavljene su zbirkama *Naš kanat je lip*. Sudjelovala je na mnogim seminarima dirigiranja, glazbene pedagogije, pjevanja i kompozicije. Dirigentica je komornog zbora *Rubino* iz Rovinja, mješovitog pjevačkog zbora KUD-a *Matko Brajša Rašan*, voditeljica, pjevačica i osnivačica mješovite vokalne skupine *Nešpula* KUD-a *Matko Brajša Rašan* i članica nagrađivane pulske ženske klape *Teranke*. Uspješnost svojega 15-godišnjeg dirigentskog rada potvrđuje na mnogobrojnim natjecanjima osvajajući brojne nagrade u Hrvatskoj i Europi.

BRANISLAV OSTOJIĆ

• POVIJEST ZBORNOG PJEVANJA U ISTRI

U mnogim istarskim mjestima osnivali su se pjevački zborovi. To je itekako pomoglo buđenju nacionalne svijesti u tom području. Prvi pisani dokumenti o postojanju pjevačkog zbora u Puli (16. veljače 1871.), zatim o radu gimnazije u Pazinu, o mnogobrojnim čitaonicama i narodnim domovima u manjim mjestima, o podružnicama *Družbe sv. Ćirila i Metoda* u Istri, o mjesnim kazalištima u Puli i Poreču, o imenima zborova i njihovih voditelja te navođenje programa koncerata kronološkim redom od kraja 19. stoljeća do danas, glavne su značajke rada. Matko Brajša-Rašan, Ivan Matetić-Ronjgov, Josip Kaplan, Slavko Zlatić i Dušan Prašelj samo su neki od skladatelja koji su na čakavskom narječju i u istarskoj ljestvici skladali za zborove. Polazna istraživanja bila su sačuvani (objavljeni) podatci o osnutku, koncertima i programima pjevačkih zborova objavljeni u novinskim člancima i pronađeni među dokumentima. U ovom radu, uz pomoć arhivske građe i novinskih članaka, pokušava se prikazati razvoj zborova i zborskog pjevanja na području Istre.

BRANISLAV OSTOJIĆ, profesor glazbene pedagogije, rođen je 17. kolovoza 1953., a upravo je završio (trogodišnji) doktorski studij iz etnomuzikologije na Filozofskom fakultetu u Ljubljani. Trenutačno priprema disertaciju. Radio je u osnovnim i glazbenim školama u Buzetu, Poreču, Višnjanu, Vrsaru i Novigradu. Bio je i dugogodišnji je dopisnik mnogih novina, a više od 40 godina svira na tradicijskim glazbalima, sklada te vodi pjevačke zborove i folklorne skupine. Kao takav nastupa i na etno-festivalima diljem Hrvatske i Europe. Zahvaljujući dugogodišnjem radu s glazbom i glazbenom kulturom uopće, počeo je skulptirati i zapisivati istarske narodne pjesme i običaje te staroslavenske crkvene skladbe, a krajnji rezultat toga rada jest pet napisanih stručnih knjiga. Uspješno organizira susrete zborova, klapa i vokalnih sastava te jedinstveni festival pod nazivom *Okarinafest*, odnosno susret svirača okarina.

ROZINA PALIĆ - JELAVIĆ

• ZBORSKE SKLADBE IVANA PL. ZAJCA POSVEĆENE PHPD-U ZORA U KARLOVCU

Prvo pjevačko društvo kojemu je Zajc posvetio skladbu (za boravka u Beču) bilo je *Kolo*. Riječ je o skladbi *U boj (Zadnji čas Zrinjskoga)*, nastaloj u prigodi obilježavanja 300. obljetnice bitke kod Sigeta na tekst Franje Markovića. U Beču ju je 1866. izveo HAD *Velebit*, zatim i *slavjansko pjevačko društvo Beseda*, a 1867. *Kolo* u Zagrebu. Drugo pjevačko društvo bila je *Zora*, a prva skladba njoj posvećena 1875. godine bila je *Poputnica Zore*, za muški zbor *a capella* na tekst Ljudevita Varjačića. U odnosu na cjeloviti zbarski opus (namijenjen različitim izvođačkim sastavima) od oko 355 naslova/opusa, Zajc je *Zori* posvetio 16 skladbi. U svima prevladava domoljubna i domoljubno-lirska tematika, a autori stihova poznati su pjesnici (Varjačić, Trnski, Kovačić, Zahar, Reiner, S. Širola, Gundulić, Kniewald). Zajc je nakon dolaska u Zagreb 1870. svojom stvaralačkom osobnošću i karizmom znatno utjecao na glazbenu aktivnost *Zore*; ona je, pak, njemu u čast 2. veljače 1882. priredila svečani koncert i autora ovjencala lovorovim vijencem.

ROZINA PALIĆ - JELAVIĆ, muzikologinja i glazbena pedagoginja, završila je u Zagrebu osnovnu školu i gimnaziju te osnovnu i srednju glazbenu školu. Uz studij matematike na PMF-u, diplomirala na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i to na Odjelu za glazbeni odgoj 1984. a na Odjelu za muzikologiju i glazbenu publicistiku 1989. Doktorandica je na Interdisciplinarnom doktorskom studiju kroatologije na *Hrvatskim studijima* Sveučilišta u Zagrebu. Bavila se glazbenom pedagogijom (*Gornjogradska; X. gimnazija*), zbarskim dirigiranjem te korepeticijom (*Ivan Goran Kovačić*). Autorica je dvaju gimnazijskih udžbenika (*Glazbena umjetnost III, Glazbena umjetnost IV*) te 88 znanstvenih i stručnih radova (objavljenih u znanstvenim i stručnim časopisima te zbornicima). Sudjelovala u radu 47 znanstvenih (muzikoloških) i stručnih skupova u Hrvatskoj i inozemstvu. Istraživačko polje: hrvatska glazba druge polovice 19. i prve

polovice 20. stoljeća, osobito područje vokalne (svjetovne i crkvene) glazbe. Nagrade: *Rektorova* 1984. i *godišnja Dragan Plamenac* HMD-a 2008. Prikaz djelovanja: *Leksikon hrvatske crkvene glazbe*, 2011. Članstvo: HGZ, HMD, HDGT, HDS. Viša je stručna suradnica na Odsjeku za povijest hrvatske glazbe Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU u Zagrebu.

BOJAN POGRMILOVIĆ

• FIZIOLOGIJA VOKALNOG APARATA I NJEZIN UTJECAJ NA RAZLIČITE IMPOSTACIJSKE PRISTUPE U ZBORSKOM MUZICIRANJU

Spoznaje o funkcioniranju vokalnog aparata danas su daleko veće nego kada se školovala većina naših zborovođa i vokalnih pedagoga. Nove spoznaje omogućuju da s više pouzdanja školujemo i oblikujemo naše pjevače u izvođenju različitih impostacijskih pristupa, a bez straha da ćemo naškoditi njihovim glasovima. Kod mnogobrojnih pedagoga i zborovođa još uvijek postoji predrasuda o štetnosti folklornog pjevanja te o štetnosti mijenjanja vokalnih pristupa. Naravno, nije lagano, ali je moguće. Ako to usporedimo s atletikom, takav pristup je kao da odgajamo atletičara za desetboj, a ne samo za jednu disciplinu.

BOJAN POGRMILOVIĆ mr. art.; dirigent; solo pjevač; vokalni pedagog; član žirija domaćih i inozemnih natjecanja; uvršten u svjetski *Who is who in choral music*; nagrade na domaćim i inozemnim festivalima sa zborom KUD-a *INA*, klapom *Cesarice* i *VA Samoborke*; sa svojim ansamblima snimio 30 CD-a; dopredsjednik je Hrvatske udruge zborovođa i predsjednik Hrvatske udruge vokalnih pedagoga; dobitnik dva *Porina* (*Cesarice*); bivši voditelj (*LADO* – deset godina, *Cesarice* – deset godina, *VA Samoborke* osam godina, klapa *Poj* dvije godine, klapa *Mareta* dvije godine, klapa *Gajeta* dvije godine, *Zora* jedna godina); sada vodi zbor KUD-a *INA* – 25 godina, a odnedavno umjetnički vodi klapu *Barun*.

SNEŽANA PONOŠ

• ZBORSKA NATJECANJA KAO VAŽAN ČIMBENIK UMJETNIČKOGA RAZVOJA ZBOROVA

Za umjetnički rast i razvoj zorskoga ansambla sudjelovanje na natjecanjima višestruko je korisno. Osim što motivira pjevače, svako natjecanje sudionicima omogućuje odmjerenje vlastita kreativnog potencijala i umjetničkoga dosega u odnosu na ostale ansamble. Prigoda je to i za učenje iz primjera dobre prakse ostalih natjecatelja, te uspostavljanje kontakata i suradnje s drugim zborovima, osobito na međunarodnim natjecanjima kojima je interkulturalna suradnja jedan od najvažnijih zadataka. Osim toga međunarodna natjecanja pridonose stvaranju globalnog zorskog prostora uz istodobno poštovanje nacionalnih posebnosti sudionika. No na toj velikoj svjetskoj pozornici primjenjuju se jedinstveni kriteriji vrjednovanja zorskoga pjevanja koji se ponekad razlikuju od onih u domaćoj sredini. Kakva je lepeza zorskih natjecanja u Hrvatskoj i u svijetu, koliko su i s kakvim rezultatima na domaćim i stranim natjecanjima zastupljeni hrvatski zborovi, te kakva je neposredna korist od natjecanja, govorit će jedna od zborovođa sudionica.

SNEŽANA PONOŠ, diplomirana muzikologinja i profesorica povijesti glazbe, rođena je u Vukovaru a živi i radi u Zagrebu. Od godine 1993. stalno je zaposlena u *XVI. gimnaziji* kao profesorica i zborovođa. Povremeno predaje povijest glazbe u Školi za zborovođe pri Vokalnoj akademiji u Zagrebu. Zborskim dirigiranjem bavi se od 2003. godine, najprije kao zborovođa *Djevojačkog zbora XVI. gimnazije* s kojim je osvojila tri zlatne plakete na *Glazbenim svečanostima hrvatske mladeži* u Varaždinu (2004., 2006. i 2007. godine) te dvije prve i jednu drugu nagradu na međunarodnim natjecanjima (*Europees Muziekfestival voor de Jeugd*, Neerpelt, Belgija 2004. i 2006. godine, *Slovakia Cantat*, Bratislava, 2007. godine). Godine 2007. osnovala je djevojački zbor *Cantus ante omnia* s kojim je osvojila tri prve nagrade na *Glazbenim sveča-*

nostima hrvatske mladeži (Varaždin 2008., 2009. i 2010. godine), četiri prve nagrade na međunarodnom natjecanju *Lipanjski zvuci* (Petrinja 2009., 2010. i 2011. i 2012. godine) te tri prve i tri druge nagrade na međunarodnim natjecanjima (*Europees Muziekfestival voor de Jeugd*, Neerpelt 2008. godine, 27. *Internationaler Franz Schubert Chorwettbewerb*, Beč 2010. godine, *Praga Cantat*, Prag 2011. godine, *1st European Choir Games*, Graz 2013. godine). Dobitnica je i nekoliko posebnih dirigentskih nagrada. Godine 2009. promovirana je u maestru mentoricu Hrvatske udruge zborovođa.

TOMISLAV SELETKOVIĆ

• PJEVAČKI ZBOR U OSNOVNOJ ŠKOLI – RAZMATRANJA

Pjevanje u osnovnoj školi može biti funkcionalno i umjetničko. Funkcionalno pjevanje proizlazi iz psihološke potrebe čovjeka za aktivnim bavljenjem glazbom i emocionalnim izražavanjem bez strogo postavljenih estetskih okvira, a umjetničko pjevanje temelji se na razvijenim vokalnim sposobnostima njegovanog glasa. Kako je takvo što teško ostvariti u redovitoj nastavi, središte umjetničkog razvoja postaje slobodna aktivnost – zbor. Uspješan rad sa školskim zborom zahtijeva kompetentnog i zadovoljnog zborovođu/ učitelja te motiviranu i darovitu djecu. Zborovođa treba biti didaktičko-metodički osposobljen kako bi već od prvog susreta sa zborom znao balansirati između vlastitih težnji i mogućnosti ansambla. Vrlo je važno pomno sastaviti repertoar – vrijedan i izvediv vokalni sadržaj te osigurati atraktivne i za učenike poticajne nastupe, sve sa željom da se oživi kvalitetno zborsko pjevanje u školama. Važno je istaknuti i skrivene, ali važne ishode istih tih aktivnosti: kreativnost, autentičnost, empatiju i suradljivost.

TOMISLAV SELETKOVIĆ (Slavonski Brod, 1977.) glazbeni pedagog i zborovođa, diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Predaje glazbenu kulturu i umjetnost. Također je voditelj *Županijskoga stručnog vijeća učitelja glazbene kulture* te održava seminare i radionice za stručno usavršavanje učitelja. U sklopu poslijediplomskog doktorskog studija pedagogije usmjeren je na istraživanje kurikuluma umjetničkoga odgojno-obrazovnog područja, o čemu je napisao nekoliko znanstvenih i stručnih radova. Aktivno radi sa školskim i amaterskim zborovima (mješoviti zbor *Ivan Kukuljević Sakcinski* – Zagreb, *Gradski zbor Dugo Selo*, Mješoviti zbor *Nikola Tesla* – Zagreb) Dobitnik je priznanja i nagrada na domaćim i inozemnim natjecanjima (Natjecanje zborova u Zagrebu, *Johannes Brahms*, Svjetske zbarske igre, Glazbene svečanosti hrvatske mladeži).

IVANA SENJAN

• UTJECAJ ZBOROVOĐE NA RAZVOJ SOCIJALNIH KOMPETENCIJA UČENIKA U ŠKOLSKOM ZBORU

Školski zbor je oblik izvannastavne aktivnosti koju učenici odabiru na temelju vlastite motivacije kako bi razvijali individualne sposobnosti i u želji za samoostvarenjem te socijalizacijom u školskoj sredini. Takva slobodna aktivnost razvija mnogobrojne kompetencije, a razina socijalne komunikacije koja se razvija kroz timski rad uvelike utječe na međusobno poštovanje, samopoštovanje i aktivno sudjelovanje u društvenoj zajednici. Zborovođa u tom smislu izravno utječe na učenike vlastitim primjerom, znanjem i sposobnošću te odabirući društveno i kulturno vrijedne sadržaje i aktivnosti pozitivno djeluje na kreativnost, stvaralaštvo, kvalitetu komunikacije i na emocionalni i socijalni razvoj djece i mladih. Zbor je idealno mjesto u kojem se aktivnim muziciranjem i interakcijom snažno potiču pozitivne emocije te osjećaj pripadnosti i zajedništva kroz koje učenici mogu što kvalitetnije formirati svoju osobnost i međuljudske odnose.

IVANA SENJAN diplomirala je na *Institutu za crkvenu glazbu Albe Vidaković* Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu (*glazbena kultura*). Završila

je *Školu za zborovođe* pri *Vokalnoj akademiji* (Zagreb) te srednju glazbenu školu solo pjevanja u Varaždinu (razred prof. Darije Hreljanović). Predaje u gimnaziji *Dr. Ivana Kranjčeva* u Đurđevcu (*glazbena umjetnost i zbor*), osnovnoj glazbenoj školi *Fortunat Pintarić* u Koprivnici (*glasovir*) i osnovnoj glazbenoj školi u Đurđevcu (*solfeggio i zbor*). Crkvena je glazbenica župe bl. Alojzija Stepinca u Koprivnici. Dirigentica je *Djevojačkog zbora* gimnazije u Đurđevcu, mješovitoga zbora *Alozijevci*, klape *Stepinac* i dječjeg zbora *Georgius*. S *Djevojačkim zborom* redovito sudjeluje na Glazbenim svečanostima hrvatske mladeži u Varaždinu i međunarodnom natjecanju ženskih i muških komornih zborova *Lipanski zvuci* u Petrinji gdje je osvajala prve i duge nagrade u kategoriji. Studentica je druge godine Poslijediplomskog doktorskog studija iz pedagogije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te maestra mentorica Hrvatske udruge zborovođa.

ARMANDO SLAVIČEK

Diplomirani je inženjer geodezije i radi u *Geodetsko-tehničkoj školi* u Zagrebu kao nastavnik stručnih predmeta. Glazbom se počeo baviti još u osnovnoj školi. Vokalnu glazbu zavolio je pjevajući u zboru *Vatroslava Lisinskog* u Zagrebu i u zboru KUD-a *Kumrovec*. Vodio je *Glazbenu družinu Tuhelj* i crkveno-liturgijski zbor župe UBDM u Tuhlju, a od 1998. godine, od osnutka KUD-a *Naša Lipa Tuhelj* dirigent je toga zbora. Pohađao je i školu za zborovođe pri *Vokalnoj akademiji* u Zagrebu pod mentorstvom Branka Starca. Osobito se istaknuo kao skladatelj pjesama za *Festival dječje kajkavske popevke* u Zlataru. Osim šest nastupa sa zborom na državnom *Susretu hrvatskih pjevačkih zborova*, najveći uspjeh sa zborom postigao je osvajanjem brončane plakete godine 2007. u Novigradu Istarskom. Jedan je od začetnika međunarodnog natjecanja mješovitih zborova *Zlatna lipa Tuhlja*. Ujedno od osnutka obnaša dužnost predsjednika KUD-a *Naša Lipa*.

BRANKO STARC

• PSIHOPEDAGOGIJA I PSIHOTEHNIKA – TEMELJ FONOPEDAGOGIJE

Umijeće vladanja glasom podrazumijeva i umijeće ovladavanja voklanim aparatom. Vokalni aparat *biološki* je instrument i dio je tijela fonanta. Kako se radi o oku nevidljivom mehanizmu kojim se neurološki upravlja, tako je nužno kod fonanta razviti određeni mentalni upravljački mehanizam, dakle psihotehniku. Jedino će se s pomoću nje moći upravljati tim vrlo složenim tjelesnim strukturama za koje velikim dijelom ne postoji kinestetski osjet. Učenje psihotehlike područje je psihopedagogije i ima svoju metodiku.

BRANKO STARC, skladatelj, dirigent i učitelj glasa, predaje na *Umjetničkoj akademiji sveučilišta u Splitu* i profesionalni je zborovođa. Napisao je više od dvije stotine skladbi. Podučava zborovođe, pjevače, glumce, logopede, fonetičare, govornike i skladatelje te se bavi rehabilitacijom glasa. Sudjelovao je kao predavač na više od trideset znanstvenih simpozija i gostovao na mnogim fakultetima u Hrvatskoj i inozemstvu. Područja njegova posebnog zanimanja jesu hermeneutika te teorija i praksa glasa koje znanstveno-pedagoški istražuje i o tome objavljuje radove. Drži seminare i majstorske razrede diljem svijeta (Argentina, Kina, Slovenija, Danska, Francuska, Engleska, SAD, Koreja, Južna Afrika, Iran, Malezija, Indonezija, Tajland, Šri Lanka, Hong Kong, Singapur). Također je član ocjenjivačkih odbora na međunarodnim zbornim natjecanjima (Hrvatska, Njemačka, Italija, Austrija, Kina, Koreja, Indonezija, Malezija, Šri Lanka, Japan). Predsjednik je *Hrvatske udruge zborovođa*, voditelj *Vokalne akademije* i *Škole za zborovođe*, član međunarodnoga savjeta *Svjetskih zbornih igara* i savjetnik za Hrvatsku u *Međunarodnoj federaciji za zbornu glazbu*.

VESNA SVALINA

• ZBORSKI AMATERIZAM U GRADU OSIJEKU

Amatersko bavljenje zborskim pjevanjem od davnina je važan segment kulturnog života svakoga grada, pa tako i Osijeka. Prva pjevačka društva u tom su se gradu počela su se osnivati sredinom 19. stoljeća. Iz tog razdoblja posebno ćemo izdvojiti djelovanje *Osječškoga pjevačkoga društva (Essegger Gesangs-Verein)*, poslije preimenovanog u Hrvatsko pjevačko i glazbeno društvo *Kuhač*, te pjevačko društvo *Lipa*, jedino koje, unatoč povremenim prekidima, i danas djeluje pod istim imenom. I danas, kao i nekad, Osječani se vrlo intenzivno amaterski bave zborskim pjevanjem. Svoje umjetničke dosege ansambli prezentiraju na različite načine: na nastupima i koncertima u gradu, na koncertima u drugim gradovima Hrvatske i u inozemstvu te na državnim i međunarodnim natjecanjima. Danas se u tom gradu ističu dva zbora – HPD *Lipa* i VA *Brevis* te dva zbora glazbene škole – dječji i mješoviti pjevački zbor glazbene škole *Franje Kuhača*.

VESNA SVALINA profesorica je glazbene pedagogije. Zaposlena je kao asistentica na Učiteljskom fakultetu u Osijeku, na Odsjeku za umjetnička područja. Poslijediplomski magistarski studij iz glazbene pedagogije završila je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 2009. godine, a trenutačno završava i doktorski studij na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Njezin znanstveni interes usmjeren je na dječje glazbeno stvaralaštvo, istraživanje kurikuluma glazbene kulture, kompetencije učitelja za podučavanje glazbe u osnovnoj općeobrazovnoj školi te na zborsko pjevanje kao oblik nastavne, izvannastavne ili izvanškolske aktivnosti.

Voditeljica je nekoliko pjevačkih ansambala s kojima često nastupa u Hrvatskoj i u inozemstvu te osvaja nagrade na državnim i međunarodnim natjecanjima. Na državnim natjecanjima dosad je kao dirigentica zbora osvojila trinaest prvih nagrada, posebnu nagradu za najbolju izvedbu obvezne skladbe te prijelazni pehar za najbolje izvedenu skladbu domaćeg autora. Sa zborovima je sudjelovala i na četirima međunarodnim natjecanjima. Posebno izdvojimo nastup na međunarodnom zborskom natjecanju *Venezia in musica* (2010.) gdje je s mješovitim pjevačkim zborom glazbene škole *Franje Kuhača* osvojila zlatnu diplomu i prvo mjesto u kategoriji G3 (zborovi mladih).

ZRINKA ŠIMUNOVIĆ

• PJEVANJE U ZBORU – MULTIVITAMIN ZA ZDRAVLJE DUŠE I TIJELA

Čovjeku, biću prirode, glas je prvi instrument kojim se od rođenja služi kako bi udovoljio svojim tjelesnim i emocionalnim zahtjevima. U mnogim se znanstvenim istraživanjima ističe da pjevanje u zboru pozitivno utječe na ljudsko tjelesno i psihičko zdravlje i dokazuje kako je pjevanje važno za razvoj empatije i osjećajnosti kao što je govor važan za razvoj mišljenja (Adamek, 2009). Prema podacima UN-a nedostatak empatije i emocionalno osiromašenje djece postat će sljedećih 10 do 20 godina jedan od većih problema čovječanstva. Možda se danas, kada se više nego prije razmišlja i želi živjeti zdravo i smisleno, svojim mnogobrojnim tjelesno-psihičkim dobrobitima koje pruža, pjevanje u zboru nudi kao savršeni *multivitamin* za sve uzraste.

ZRINKA ŠIMUNOVIĆ rođena je 1973. godine u Vinkovcima gdje je završila osnovnu i srednju školu. Diplomirala je na Pedagoškoj akademiji u Osijeku, na odsjeku za Glazbenu kulturu. Od tada radi u OŠ *Ivana Mažuranića* i GŠ *Josipa Runjanina* u Vinkovcima gdje podučava glazbenu kulturu, zborsko pjevanje i solfeggio. Kao učiteljica glazbene kulture u osnovnoj školi promaknuta je u zvanje učiteljice savjetnice. Od 2005. godine voditeljica je stručnog vijeća za glazbenu kulturu Vukovarsko-srijemske županije. Redovito sudjeluje na državnim natjecanjima u zborskom pjevanju te postiže zapažene rezultate. Znanstvenim radom počela se baviti 2010. godine nakon upisa na poslijediplomski doktorski studij *Rani odgoj i obvezno obrazovanje* na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Dosad je objavila nekoliko znanstvenih i stručnih radova u časopisima i zbornicima s domaćih i međunarodnih stručno-znanstvenih skupova.

ANKICA VUJNOVIĆ - TONKOVIĆ

• HRVATSKI PJEVAČKI SAVEZ

Hrvatski pjevački savez, osnovan 17. svibnja 1875. u Sisku, bio je naša najveća glazbena organizacija koja je u sedamdesetak djelovanja okupila oko 300 društava u Hrvatskoj i izvan nje. Iz početnih namjera da radi na zajedničkom promicanju *narodne glazbene umjetnosti*, podupire postojeća i podiže i pomaže nova pjevačka društva, *Hrvatski pjevački savez* razvio se u strukovnu instituciju hrvatskoga pjevaštva. Izdavanje partitura hrvatskih autora i razdjeljivanje društvima, potreba za strukovnim glasilom, nagrađivanje skladbi folklorne profiliranosti, podupiranje siromašnih skladatelja i glazbenika, potreba za usvajanjem *stečevina suvremenog muzičkog nastojanja*, zahtjevi za izvedbom koja zadovoljava u *ritmici, dinamici, vokalizaciji, fraziranju, intonaciji i osobito umjetničkom shvaćanju zborovođe*, samo su dio iz bogate djelatnosti i godinama razrađivane organizacijske strukture. Postignuća, uloga i vrijednost *Hrvatskoga pjevačkog saveza* još uvijek čekaju sveobuhvatno istraživanje i valorizaciju te svoje zaslužno mjesto u našoj kulturnoj povijesti... A, možda i u budućnosti...

ANKICA VUJNOVIĆ-TONKOVIĆ diplomirala je muzikologiju i glazbenu publicistiku na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Radi kao mentorica teorijskih glazbenih predmeta i pročelnica je teorijskog odjela u glazbenoj školi *Frana Lhotke* u Sisku. Njezini su učenici na natjecanjima (od regionalnih do međunarodnih), u disciplinama *solfeggio i harmonika*, osvojili četrdesetak nagrada. Suraduje i piše za *Sisački tjednik, Riječi, Hrvatsko slovo, Novi Omanut* i dr, a radila je i kao voditeljica i glazbeni urednica na *Radio Sisku*. Sudjelovala je u radu stručnih skupova u povodu obljetnica *Hrvatskoga pjevačkog saveza* i na državnom simpoziju *Dani židovske kulture*. Napisala je monografiju *Povijesnica – Hrvatsko pjevačko društvo Danica Sisak* i knjižicu *130. godišnjica osnivanja Hrvatskoga pjevačkog saveza*.